

דף עג.

עין משפט א.

אה"ע סימן ז סעיף כב

עין בסעיף הקודם

אה"ע סימן ב סעיף ג

ג. משפחה^כ שהעידו עליה שניים שנתערב בהם ממזר או חלל או שפחה^ל, אם היא משפחת כהנים בודק ח' אמהות, ואם לויים או ישראלים^מ בודק עשר דבהם העירוב מצוי יותר.

ג. אשה שבאה להנשא אינה חייבת לבדוק^י דלא הוזהרו כשרות להנשא לפסולים.

עין משפט ב.

אה"ע סימן ו סעיף יח

יח. כא. ראוה נבעלה בעיר, אם יש אפי' גוי אחד או עבד או חלל או ממזר, הרי זה הופך לקבוע^פ, ולא תנשא לכתחילה לכהן. ואם נישאת לא תצא ובלבד שאומרת לכשר נבעלתי.

כ. מגמ' קידושין ע"ו, וכתובות כ"ו, והיינו שקרא עליה ערעור בב' עדים כ"כ הרמב"ם אבל לרש"י היינו אפי' בקול בעלמא כ"כ הח"מ.

ורש"י מפרש דיצא קול היינו ששניים הוציאו קול אבל לא שהעידו דאם העידו ודאי גם האשה חייבת לבדוק בבואה להנשא לאותה משפחה והשו"ע פסק כהרמב"ם ועיין בב"ש ס"ק ט'.

ל. ואם נתערב עבד במשפחה אינו פוסל כ"כ הח"מ.

מ. המ"מ תמה דבגמ' משמע דצריך לבדוק י"ב אמהות והניח בצ"ע, ח"מ.

ויש מפרשים בדיקה זו אם הבודק כהן או ישראל כ"כ הר"ן דאם הבודק ישראל, יבדוק ח' אמהות ואם הבודק כהן יבדוק י' אמהות אבל מדברי השו"ע משמע דתלוי במשפחה שקרא עליה הערער אם היא משפחת כהנים או ישראל וכ"כ הב"ש. והגם שספק ממזר כשר מדאורייתא מ"מ הצריכו בדיקה משום מעלה ביוחסין ולא נתבאר אם בדיקה זו צריך ע"י ב' עדים כשרים.

נ. ואם החשש בפסולי קהל כגון ממזרות אף האשה חייבת לבדוק כ"כ הח"מ בס"ק ה' ולא משמע כן מהשו"ע. ועיין בב"ש דכתב דבחשש ממזרות ודאי בודקת ואפי' ע"י קול גרידא כדעת בעל המאור וסיים וראוי להחמיר.

ס. הרמב"ם כתב הטעם דאין הולכין אחרי רוב סיעה בלבד, והטור כתב דאם הלך הבעל אליה תנשא לכתחילה אפי' באינה אומרת לכשר נבעלתי דרוב העיר ורוב סיעות כשרים, אבל אם הלכה היא אליו פסולה לכהן. ובסתמא שלא ידוע מי הלך למי תנשא לכהן לכתחילה. וכתב הט"ז דזה רק לדעת הטור.

יח כב. אילמת או חרשת או קטנה שאינה יודעת, הרי זו ספק זונה. ואם נישאת תצא, דספיקא דאורייתא היא אא"כ יש שני רובי.

עין משפט ה. אה"ע סימן ד סעיף לא

לא לז. אפי' בעיר שכולם ישראל ונמצא אסופי מהשוק, ואין הוכחה שהושלך לשם מיתה הרי זה ספק ממזר, אבל אם ישנה הוכחה שלא הושלך לשם מיתה כגון מהול או אבריו מתוקנים או על עץ שאין חיה יכולה להגיע אליו, או הושלך בביהכנ"ס או בצידו ר"ה ע אין בו משום אסופי אלא הושלך משום רעבון וכשר הוא ואם ישנה הוכחה שהושלך לשם מיתה הוי ממזר.

דף עג:

עין משפט א. ב. אה"ע סימן ד סעיף לב

לב לח. כל עוד ולד זה מושלך בשוק, ובא אחד ואמר בני הוא נאמן פ. וה"ה אשה שאמרה זה בני ומכשר הוא נאמנת, אבל נאסף מן השוק ויצא עליו שם אסופי. אין נאמנים עליו אם לא שזה שנת רעבון דשתקו עד שיאספוהו לפרנסו.

עין משפט ג. חו"מ סימן רעז סעיף יב

יב יב. שלשה נאמנים על הבכור ע המילדת, אמו ואביו, המילדת מיד שאם

ע. הקשה הנו"ב בסי' ז' ד"ה ועוד מדוע לא יהיה דינו שתוקי אחרי שיצא מכלל אסופי. ותירץ דכאן הדיון הוא רק עליו ולא על אמו, וא"כ מהני מטעם כל דפריש מרובא פריש. וה"ה מתה אמו שאין הדיון עליה לא צריך תרי רובי דרק היכא שהדיון אף על אמו והיא קבועה צריך תרי רובי פ"ת ס"ק מ"א.

פ. מקידושין ע"ג. ובשעת רעבון דנאמנים גם אחרי שאספו אותו צ"ב שהרי אם יש הוכחה שהושלך משום רעבון כשר הוא ואין בו דין אסופי וצ"ל דבשנת רעבון אפי' אין סימנים שם שלא הושלך לשם מיתה.

צ. מקידושין ע"ד ע"א, מימרא דרב נחמן.

אמרה זה יצא ראשון נאמנת, אמו כל שבעת ימי הלידה ^ק נאמנת לומר זהו הבכור. אביו לעולם נאמן, ואפי' אביו אמר על מי שלא הוחזק בנו כלל בני ובכורי הוא נאמן ^ר. וכן אם אמר על המוחזק לנו שהוא בכורו אינו בכור נאמן.

הגה: אבל אם כבר אמר פעם אחת על אחד מבניו שהוא בכור לא יוכל ^ש אח"כ לומר על אחר שהוא הבכור.

יו"ד סימן קצ סעיף ג

עין משפט ד.

ג שלש נשים שישנות במטה אחת ומשולכות, (פי' תכופות ודבוקות יחד כשליבות הסולם), שרגליהן מעורות זו בזו ונמצא דם תחת אחת מהן, כולן טמאות. ואם אינן משולכות זו בזו ונמצא דם תחת האמצעית, כולן טמאות. נמצא תחת הפנימית, היא ואמצעית טמאה, והחיצונה טהורה. נמצא תחת החיצונה, היא והאמצעית טמאה, והפנימית טהורה. במה דברים אמורים, כשעלו דרך מרגלות המטה, אבל אם עלו דרך החיצונה, כולן טמאות, שאולי דרך עברתה נטף ממנה. והני מילי כשלא נמצא על סדין העליון (טור בשם הרא"ש), אבל אם נמצא בו, בין כך ובין כך

ק. פירוש עד יום השמיני, שאז מוציאו האב מרשות האם להכניסו בבריתו של א"א ע"ה. סמ"ע ס"ק כ"ג.

ר. ואפי' לא הוחזק בבנו וכו' בב"ב קכ"ח ע"ב ובקידושין ע"ח ע"ב במחלוקת דר"י וחכמים. מדכתיב יכיר יכירנו לאחרים, מכאן שהתורה האמינתו עליו ודיקדקו הטור והמחבר לכתוב על מי שלא הוחזק בבנו, ולא כתבו על מי שהוחזק שאינו בנו, דס"ל דבכה"ג אינו נאמן, דחזקה זו שאינו בנו ממ"נ ע"י מי באה אם ע"י האב שהיה רגיל לומר שאינו בנו, אחרי שהחזיקו שלא לבנו אינו נאמן אח"כ לומר שזה בנו, ואם החזקה שאינו בנו ע"י עדים שמעידים שבן זה מאיש אחר או שנולד מאשה אחרת, ודאי אינו נאמן להכחיש העדים.

ומש"כ המחבר וה"ה אם אמר על המוחזק לנו שהוא בכורו שאינו בכור נאמן, צ"ל דאיירי שלא הוחזק לנו שהוא בכור ע"י עדים, אלא שמעידים שנולד מאשתו בראשונה ועי"ז הוחזק בבכור, והאב אומר על השני שהוא בכור והראשון נפסל ממילא שהוא ממזר והתורה האמינתו ע"ז.

ודוקא כשהוחזק ע"י עדים שאמרו שנולד מאשתו בראשונה ועי"ז החזיקוהו לבכור, אבל אם הוחזק לבכור ע"י אביו עצמו בזה אינו נאמן אח"כ לעקור בכורתו וזה מש"כ הרמ"א אח"כ. סמ"ע ס"ק כ"ד.

ש. טור בשם הרמב"ן ב"ב קכ"ז ע"א, ונ"י בשם הר"ן.

כולם טמאות, מפני שהוא עשוי להתהפך אילך ואילך.

עין משפט ה.ו.

אה"ע סימן ד סעיף לה

לה מ"ד. נשים שילדו בבת אחת^ה, נאמנת המיילדת לומר זה ממזר וזה כהן וכו'. מפני שלא הוחזק יחוסם עדיין. אבל אם עירער אחד עליה שבשקר מעידה אינה נאמנת. והבן כשר בלי יחוס.

עין משפט ז.

ח"מ סימן רכב סעיף א

א. נאמן בעל המקח לומר לזה מכרתי ולזה לא מכרתי והוא שהמקח

ת. מקידושין ע"ג ע"ב. אבל אם עירער אחד עליה הבן כשר בלי יחוס. והח"מ תמה והרי בניהם ממזרים ומדוע לא יהיה דין קבוע וכמחצה, ופסול ליוחסין כמו רוב ישראל ומיעוט כותים בסעיף ל"ג ונשאר בצ"ע.

יוצא עדיין מתחת ידו א אבל אם אינו תחת ידו הרי הוא כעד אחד ב בלבד, ודינו בעדות זו כדין כל אדם שהרי אינו נוגע בעדותו.

הגה: לא שנא קיבל הכסף מאחד או משניהם ואומר שפלוגי האחד מהם נתן

א. ברייתא בקידושין ע"ג ובב"מ ב' ע"ב, ורמב"ם פ"כ ממכירה הלכה ד'. ומשמע אם החפץ בידו אפי' נטל הכסף רק מאחד ואומר שלא נתרצה לו, ונתרצה לזה שלא נתן המעות נאמן וכהר"ף ורש"י בב"מ ב' ע"ב ד"ה ולחזי דטעם הנאמנות שלו הוא דמידק דייק כדי שלא לעמוד במי שפרע או מטעם דכשהמקח בידו הוא כדין שנאמן לומר לזה זכיתי ולא כפירוש ר"ח הובא ברא"ש דס"ל דהנאמנות שלו הוא מטעם מיגו. ואינו נאמן לומר שנתרצה למי שלא נתן לו המעות אף שהחפץ בידו, דהוי כמיגו במקום אנן סהדי שנתרצה למי שנתן לו המעות, סמ"ע ס"ק א'. ועוד כתב בסמ"ע דגם משמע מהמחבר דאם נטל הכסף רק מאחד אפי' אין החפץ תחת ידו נאמן לומר מזה לקחתי כשניים מטעם הנ"ל דאינו רוצה לעבור במי שפרע. ומה שסתם מר"ן וכתב אחרי שיצא החפץ מתחת ידו הרי הוא כעד אחד, מיירי בקיבל משניהם הכסף. ורמז לכך מר"ן באומרו שאינו נוגע, אבל בקיבל רק מאחד ואומר שנתרצה למי שנתן המעות ודאי דהוי נוגע שאולי מן השני קשה להוציא הכסף שעדיין לא קיבל אלא ודאי מיירי בקיבל משניהם, ובקיבל מאחד נאמן ממ"נ, שאם אומר שנתרצה למי שנתן המעות אינו צריך לנאמנות דחזקה שנתרצה לו, וכשאומר שנתרצה למי שלא נתן המעות, כיון שאומר היפך הסברה ודאי מידק דייק, ולפ"ז כתב דתמוהין דברי הרמ"א שכתב לא שנא נקט מאחד או משנים שזה דלא כמאן דלהר"ף אפי' יצא החפץ מתחת ידו נאמן כשנים בקיבל מאחד הכסף, ולר"ח אינו נאמן לומר שנתרצה למי שלא נתן לו מעות אפי' החפץ בידו. וצ"ל דהרמ"א חוזר על הרישא בלבד שמקחו בידו אבל בסיפא שאין מקחו בידו נאמן בקיבל מאחד ע"כ תוכן דברי הסמ"ע בס"ק א'.

והש"ך העלה דהעיקר כפירוש ר"ח שאינו נאמן לומר שנתרצה למי שלא נתן מעות ורק ביש עדים או שנתברר ע"פ הלוקחים עצמם מי נתן המעות. והקצות בס"ק ד' גם העלה כדברי הש"ך, והנתיבות בחידושים ס"ק א' כתב דפשוט שהעיקר לדינא שאם לא היה רק מעות לבד אפי' עשה אחד משיכה, והמוכר מכחישו ואומר שלא נתרצה וקנין שלו לאו כלום, נאמן, כיון שבשעה שמכחיש המוכר טענתו הוא נגד עצמו של הלוקח, ויש למוכר חזקת ממון וחזקת מרא קמא, וממילא יכול להקנותו לאחר בקנין. אבל כשכבר עשו שניהם קנין בעדים, וישנם עדים שנתרצה לאחד מהם ואמר לו משוך וקנה רק שאין ידוע מי מהם, א"כ הרי ידוע בעדים שכבר יצא מרשות המוכר ובודאי הוא של אחד משני הלוקחים, וא"כ המוכר שאומר שלא נתרצה לאחד הוי כמעיד בין שניהם, ע"כ העיקר כהר"ח שאינו נאמן לומר שנתרצה למי שלא נתן המעות אפי' לא נתברר רק מפי המוכר מ"מ לא הוי מיגו. ואם ידוע שנתרצה לראובן כשנתן המעות יעשה משיכה, לכו"ע אין המוכר נאמן לומר שחזר בו אחר נתינת המעות קודם המשיכה, עד שיברר זאת בעדים.

ב. ואם שניהם תופסים אותו, זה שהמוכר מסייעו פטור משבועה וכןגדו נשבע שבועה דאורייתא. סמ"ע ס"ק ב'. ודוקא כשכל אחד טוען שהמוכר מכרו לו וחבירו תופסו בגזלנות שאז שניהם פוטרים המוכר משבועה, אבל כשאחד טוען שהמוכר מכרו לו בקנין סודר והמוכר פשע ונתנו לחבירו, הרי המוכר חייב שבועה נגד טענתו של זה והוי כעד הצריך שבועה שאינו יכול להיות עד.

ודוקא שטוען שעשה קנין אבל טוען שנתן לו מעות בלבד אף שהמוכר חייב מי שפרע לטענת הלוקח הזה, יש לו דין עד למוכר. כ"כ בש"ך בס"ק ב'. ועיין בביאורים ס"ק ב'. ועיין בפעמוני זהב מש"כ על דברי הסמ"ע בס"ק ב'.

לו בעל כורחו.

א. ב. אם נטל הכסף משניהם מאחד מדעתו של המוכר והשני נתן לו בעל כורחו ואינו יודע ממי נטל מדעתו^א בין שהיה המקח ביד המוכר עדיין, ובין שהיו שניהם תופסים בו, אין כאן עדות כלל, וכל אחד מהם נשבע כתקנת חז"ל בנקיטת חפץ ונוטל חצי המקח וחצי הכסף.

ג. פי' דרך בכה"ג משכחת לה לדין המשנה של שנים אוזנים בטלית שיהיה כל אחד נשבע כתקנת חכמים שנטל משניהם ואינו יודע ממי מדעתו וממי בעל כורחו, אבל בנטל מאחד ואינו יודע ממי ודאי אמרינן שלו נתרצה. ובמוכר מכחיש פליגי הפוסקים, אבל כשהמוכר לא ידע לכו"ע אמרינן דמסתמא נתרצה לזה שנתן המעות. ואם ידע המוכר נאמן לפעמים כשנים ולפעמים כעד אחד ונשבע שכנגדו שבועה דאורייתא. נתיבות ס"ק ג'.